

A.Th. van Deursen, *De Eeuw in ons Hart. Negenentwintig opstellen over geschiedenis, geschiedschrijving en geschiedbeleving*, Uitgeverij Van Wijnen, Franeker 1991, 272 blz.

Dat men de bekende historicus van de Vrije Universiteit ter gelegenheid van zijn 60ste verjaardag een bundel wilde aanbieden, was mij ontgaan. Daarom prijs ik mij gelukkig deze hier te mogen bespreken, temeer waar het eigen werk betreft. Het is goed, zulke belangwekkende artikelen als 'De Vrije Universiteit en de geschiedwetenschappen', 'Geloof en wetenschap', 'De Republiek in buitenlandse handboeken', 'Cultuurgeschiedenis bij Huizinga en in de oude AGN', 'De herroeping van het Edict van Nantes in de nieuwere Franse geschiedschrijving', 'Nadere Reformatie en geschiedbeoefening', de beoordeling van het werk van Simon Schama en van de aan Siegfried Zilverberg aangeboden bundel, alsmede de kleinere juweeltjes 'Het belang van kerkelijke archieven' en 'Archief en geschiedwetenschap' bij elkaar te hebben. Dat zoeken naar en in oudere jaargangen van tijdschriften tijd kost, zelfs al staan ze in de eigen kast, is een ervaringsfeit. Met zo'n bundel bij de hand kan men iedere belangstellende zonder bezwaar aanraden: Neem (of koop!) hem en bestudeer die en die artikelen. Alle genoemde plus nog enkele andere komen daar zonder meer voor in aanmerking en daarmee staat het nut van deze uitgave vast. Dat wordt door een goed register - uitsluitend van persoonsnamen - nog onderstreept.

Dat nut zou er ook nog in kunnen bestaan, gevestigde reputaties en modieuze meningen voor de bijl te zien gaan. Dat behoeft geen nadere illustratie. Maar hier rijzen toch ook de eerste vragen. Valt de bijl niet wat vaak met de van de auteur bekende scherpte neer, en wordt deze dan toch niet wat bot? De zwerm eendagsvliegen die in de vorm van krantenbijdragen en zelfs ingezonden stukken tussen de echte artikelen danst en die dit gevoel versterkt, is ronduit te groot - al kan het geen kwaad dat vele lezers zich nog eens goed realiseren hoe vlot *NRC/Handelsblad* ingezonden stukken weigert die niet met zijn opvattingen stroken (189 noot). Zelfs een wetenschapper van naam ontkomt niet aan deze D66-censuur. Niet voor niets noem ik deze partijnaam. De auteur geeft bij herhaling lucht aan zijn onbehagen over het sociale en culturele liberalisme waar deze partij voor staat en dat naar individualistisch libertinisme en zelfs nihilisme tendeert. Heel goed! Te lang heeft deze groep zich gekoesterd in de luwte; laat zij eindelijk eens tonen waar zij staat. Lees ik nu in dit licht het artikel 'De grenzen van de vrijheid', waarin Kohnstamms aanval op de leervrijheid van de Rotterdamse medicus Huisman (die over de onmatige aandacht voor de ziekte aids had geklaagd) aan de kaak wordt gesteld, over, dan rijzen bedenkingen. Het voorval lijkt mij